

UNESCOv MANIFEST ZA NARODNE KNJIŽNICE 1994.

Tekst Manifesta pripremio je UNESCO u suradnji s Međunarodnom federacijom knjižnicarskih društava i ustanova (IFLA) i službeno je odobren u studenome 1994. godine na sastanku Međuvladinoga savjeta UNESCOva Općega obavijesnoga programa (GIP). Izvornik na engleskom jeziku bit će objavljen u idućem broju IFLA journal. Elektronički je tekst Manifesta dostupan na mreži IFLANET. Prijevod na hrvatski izraden je prema primjerku teksta koji nam je u siječnju 1995. dostavila IFLA.

Sloboda, napredak i razvitak društva i pojedinaca temeljne su ljudske vrijednosti, koje se mogu ostvariti samo ako se omogući dobro obaviještenim građanima da primjenjuju svoja demokratska prava i igraju aktivnu ulogu u društvu. Stvaralacko sudjelovanje građana i razvitak demokracije ovise o zadovoljavajućem obrazovanju te slobodnom i neograničenom pristupu znanju, misli, kulturi i obavijestima.

Narodna knjižnica kao mjesni prilaz znanju osigurava osnovne uvjete za učenje kroz cijeli život, neovisno odlučivanje i kulturni razvitak pojedinca i društvenih skupina.

U ovom se Manifestu izražava UNESCOvo uvjerenje da je narodna knjižnica vitalna snaga u obrazovanju, kulturi i obavješćivanju i bitan čimbenik u gajenju mira i duhovnog blagostanja u svijesti muškaraca i žena.

UNESCO stoga potiče nacionalne i mjesne vlade da podupiru i djelatno rade na razvitku narodnih knjižnica.

Narodna knjižnica

Narodna je knjižnica mjesno obavijesno središte, koje svojim korisnicima omogućuje neposredan pristup svim vrstama znanja i obavijesti.

Službe se narodne knjižnice zasnivaju na jednakosti pristupa svima, bez obzira na dob, rasu, spol, vjeru, nacionalnost, jezik ili društveni položaj. Posebne se službe i grada moraju osigurati za one korisnike koji se iz bilo kojeg razloga ne mogu služiti redovitim uslugama i gradom, na primjer za pripadnike jezičnih manjina, osobe s tjelesnim oštećenjima, bolesnike u bolnicama ili zatvorenike.

Sve dobne skupine moraju naći gradnju za svoje potrebe. Zbirke i službe moraju, uz tradicionalnu gradnju, obuhvatiti i sve odgovarajuće vrste nositelja obavijesti i suvremene tehnologije. Visoka kvaliteta i primjerenost mjesnim potrebama i uvjetima od temeljne su važnosti. Grada mora odražavati tekuća kretanja i društveni razvitak te biti pamćenjem ljudskih stremljenja i mašte. Zbirke i službe ne smiju biti izložene bilo kakvom obliku ideološke, političke ili vjerske cenzure niti trgovackim pritiscima.

Zadaci narodne knjižnice

Sljedeće ključne zadaci vezane uz obavješćivanje, opismenjivanje, obrazovanje i kulturu moraju biti jezgrom službi narodne knjižnice:

1. stvaranje i jačanje čitalackih navika kod djece od rane dobi;
2. podupiranje osobnog obrazovanja za koje se odlučuje pojedinac, kao i formalnog obrazovanja na svim razinama;
3. stvaranje mogućnosti za osobni kreativni razvoj;
4. poticanje mašte i kreativnosti djece i mladih ljudi;
5. promicanje svijesti o kulturnom naslijeđu, uvažavanju umjetnosti, znanstvenih postignuća i inovacija;
6. osiguranje pristupa kulturnim izvedbama svih izvodackih umjetnosti;
7. gajenje dijaloga među kulturama i zastupanje kulturnih različitosti;
8. podupiranje usmene tradicije;
9. osiguranje pristupa građana svim vrstama obavijesti o svojoj zajednici;
10. pružanje primjerenih obavijesnih službi mjesnim poduzecima, udrugama i interesnim skupinama;
11. olakšavanje razvitka obavijesnih vještina i kompjuterske pismenosti;
12. podupiranje i sudjelovanje u programima razvijanja pismenosti namijenjenima svim dobnim skupinama i iniciranje takvih programa, kad je potrebno.

Financiranje, pravni propisi i mreže

Usluge su narodne knjižnice u načelu besplatne.

Odgovornost je za narodnu knjižnicu na mjesnim i nacionalnim vlastima. Ona mora biti poduprta posebnim pravnim propisima i financirana od nacionalne i mjesne vlade. Knjižnica mora biti bitnom sastavnicom svake dugoročne strategije na području kulture, osiguranja obavijesti, opismenjivanja i obrazovanja. Da bi se osigurala nacionalna knjižnicna koordinacija i suradnja, u pravnim se propisima i strateškim planovima mora definirati i promicati nacionalna knjižnicna mreža zasnovana na dogovorenim normiranim službama.

Mreža narodnih knjižnica mora se vezati uz nacionalne, regionalne, znanstvene i stručne knjižnice, kao i uz knjižnice škola, fakulteta i sveučilišta.

Organizacija i upravljanje

- Mora se oblikovati jasna politika, definirati ciljevi, prvenstva i službe vezani uz potrebe mjesne sredine. Narodna se knjižnica mora organizirati djelotvorno i mora održavati stručnu razinu poslovanja.

- Mora se osigurati suradnja s odgovarajućim suradnicima, na primjer, korisničkim skupinama i drugim stručnjacima na mjesnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini.

- Službe moraju biti fizički pristupačne svim članovima zajednice. To zahtijeva prikladno smještene knjižnicne zgrade, dobre prostore za čitanje i studij, odgovarajuću tehnologiju i dovoljno dugo i prikladno radno vrijeme za korisnike. To također podrazumijeva vanjske službe za korisnike koji ne

mogu doći u knjižnicu.

- Knjižnične se službe moraju prilagoditi različitim potrebama zajednica u seoskim i gradskim područjima.

- Knjižničar je djelatni posrednik između korisnika i grada. Stručno obrazovanje i trajna izobrazba knjižničara prijeko su potrebni za osiguranje primjerenih službi.

- Moraju se osigurati programi za korisnike koji ne mogu doći u knjižnicu i programi za izobrazbu korisnika, kako bi se korisnicima omogućilo iskorištavanje službi i grada u cijelosti.

Provedba Manifesta

Ovime se pozivaju donosioci odluka na nacionalnim i mjesnim razinama i cijela knjižničarska zajednica, posvuda u svijetu, da provedu načela izrečena u ovom Manifestu.

Prevela A. Horvat